

מבט לאיראן

15 באפריל 2018 – 29 באפריל, 2018

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

- ◀ בכירים איראנים ממשיכים להגיב לתקיפה המיוחסת לישראל בבסיס חיל האוויר הסורי ב-T-4: סגן מפקד משמרות המהפכה הזהיר את ישראל כי אם תיזום מלחמה נגד איראן, יוביל הדבר לחיסולה. מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי הצהיר, כי הענשת "המשטר הציוני" היא ודאית, אך ציין כי זמן, מקום ואופן התגובה ייקבעו על-ידי איראן. שר החוץ האיראני ציין, כי הוא אינו צופה מלחמה אזורית בעקבות התקיפה הישראלית.
- ◀ תגובות איראן (איומים לצד ניסיונות להנמיך את הטון) משקפות את הדילמה בפניה היא ניצבת בעקבות התקיפה המיוחסת לישראל: מחד גיסא, איראן נחושה להגיב לתקיפה, הנתפסת בעיניה כהתגרות ישראלית בוטה המאתגרת את מאמציה לבסס דריסת רגל צבאית בסוריה. מאידך גיסא, היא אינה מעוניינת כעת בעימות כולל עם ישראל, שעלול לסכן עוד יותר את הנכסים האיראנים בסוריה, במיוחד בעת הרגישה הנוכחית על רקע החלטת נשיא ארה"ב הצפויה ב-12 במאי 2018 בנוגע לעתיד הסכם הגרעין והחרפת המצב הכלכלי באיראן.
- ◀ איראן גינתה בחריפות את ההתקפה, שביצעו ב-14 באפריל 2018 ארה"ב, בריטניה וצרפת בסוריה בתגובה לתקיפה הכימית של משטר אסד בדומא. מנהיג איראן כינה את התקיפה "פשע" ודובר משרד החוץ האיראני כינה את התקיפה "בלתי חוקית" והדגיש כי היא לא תשפיע על מדיניות איראן בסוריה.
- ◀ על רקע ההתפתחויות האחרונות בסוריה נמשכים המגעים בערוץ האיראני-תורכי-רוסי: נשיא איראן קיים שיחת טלפון עם נשיא תורכיה ומזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי האיראני, עלי שמח'אני, קיים ביקור ברוסיה במסגרת כנס בינלאומי בנושאי ביטחון. בתוך כך אמר יועצו המיוחד של שר החוץ האיראני בריאיון עיתונאי, כי שיתוף הפעולה בין איראן, תורכיה ורוסיה בסוריה יכול להתקיים חרף אינטרסים שונים שיש לשלוש המדינות.
- ◀ במוקד ההתפתחויות ביחסי איראן-עיראק עמד ביקור שר ההגנה האיראני, אמיר חאתמי, בבגדאד ב-18-19 באפריל 2018. חאתמי נפגש עם בכירים עיראקים, בהם ראש הממשלה, שר ההגנה, הרמטכ"ל, שר הפנים והיועץ לביטחון לאומי, השתתף בוועדת ההגנה המשותפת לשתי המדינות ובפגישה ביטחונית מרובעת בהשתתפות נציגי איראן, עיראק, רוסיה וסוריה. הוא גם ביקר במטה "הגיוס העממי", מסגרת-העל של המיליציות השיעיות בעיראק. במהלך הביקור הצהיר חאתמי, כי הסיוע לשיקומה של עיראק נמצא בראש סדר העדיפויות של איראן לאחר תבוסת דאעש. אך דווקא בשעה שאיראן חותרת להרחיב את השפעתה הכלכלית בעיראק, הטילה לאחרונה עיראק מגבלות חדשות על יבוא סחורות מאיראן.

המעורבות האיראנית בסוריה

◀ בהראם קאסמי (Bahram Qasemi), דובר משרד החוץ האיראני, גינה את ההתקפה, שביצעו ב-14 באפריל 2018 ארה"ב, בריטניה וצרפת בסוריה בתגובה לתקיפה הכימית של משטר אסד בדומא. הוא כינה אותה "בלתי חוקית", חסרת כל הצדקה ומנוגדת לכל האמנות הבינלאומיות. במסיבת העיתונאים השבועית שלו (16 באפריל 2018) אמר קאסמי, כי אין ביכולתה של מתקפה זו להשפיע על מדיניות איראן. קאסמי התייחס גם לתקיפת בסיס חיל האוויר הסורי T-4, שיוחסה לישראל, ואמר, כי במוקדם או במאוחר יזכה "המשטר הציוני" לתגובה הולמת על תוקפנותו. הוא ציין, כי "כוחות ההתנגדות" מסוגלים להגיב לפשעי "המשטר הציוני" בזמן המתאים. קאסמי שב על עמדתה הרשמית של איראן, כי נוכחות "יועציה" בסוריה חוקית ומבוססת על בקשת ממשלת סוריה (איסנ"א, 16 באפריל 2018).

◀ קודם לכן הצהיר מנהיג איראן, עלי ח'אמנהאי, כי מנהיגי ארה"ב, צרפת ובריטניה הם "פושעים" שביצעו פשע (פארס, 14 באפריל 2018). בעקבות התקיפה המערבית בסוריה קיימו הנשיא חסן רוחאני, שר החוץ מחמד ג'ואד זריף ושר ההגנה אמיר חאתמי, שיחות טלפון עם עמיתיהם בסוריה. כמו כן קיים שר החוץ זריף שיחת טלפון עם עמיתו הבריטי, בוריס ג'ונסון, בו דנו השניים בתקיפה בסוריה (מהר, 14-15 באפריל 2018).

◀ לאיומי איראן בעקבות התקיפה בסוריה המיוחסת לישראל הצטרף בשבוע שעבר סגן מפקד משמרות המהפכה, חסין סלאמי (Hossein Salami). בנואם, שנשא לפני דרשת תפילת יום השישי בטהראן ב-20 באפריל 2018, הזהיר סלאמי את ישראל, כי אם תיזום מלחמה נגד איראן, הדבר יוביל לחיסולה. הוא אמר, כי איראן מכירה היטב את "הציונים" ואת פגיעותם. אין להם עומק ואין להם יכולת לברוח לאף מקום. הם חשופים לאש בכל נקודה ב"שטחים הכבושים" מהצפון ומהמערב. הוא ציין, כי חזית ההתנגדות חזקה כיום מבעבר וכי על ישראל לזכור שמלחמה חדשה לא תהיה דומה למלחמת לבנון השנייה. איראן חזקה, אף היא, יותר מתמיד ונהנית מהשפעה רבה יותר באזור. סלאמי הוסיף, כי ישראל אינה יכולה לסמוך על בסיסי חיל האוויר שלה, משום שאלה נמצאים בטווח הירי וייצאו מהר מכלל פעולה. היא גם אינה יכולה לסמוך על תמיכת ארה"ב ובריטניה, משום שעד שאלה יגיעו לסייע לה, לא יישאר לה זכר כשם שאמבולנס מגיע להציל אדם שכבר מת ויכול רק להעבירו לבית הקברות. סלאמי שיגר אזהרה נוספת לאויבי איראן והצהיר, כי הטילים האיראנים מוכנים לשיגור ובכל רגע שהאויב ירצה לפעול נגד איראן, טילים אלה ישוגרו.

**סגן מפקד משמרות המהפכה, חסין סלאמי
(תסנים, 20 באפריל 2018).**

- ◀ בהתייחסו לתקיפה האמריקאית בסוריה אמר סלאמי, כי ארה"ב נחלה תבוסה בסוריה וכי אין לה עוד כל אסטרטגיה ומדיניות בסוריה. כאשר האמריקאים מבצעים פעולה בסוריה, היא אינה מהווה חלק מאסטרטגיה כוללת ולכן היא מגוחכת, כפי שהיה בתקיפה האחרונה (תסנים, 20 באפריל 2018).
- ◀ עלי שמח'אני (Ali Shamkhani), מזכיר המועצה העליונה לביטחון לאומי, הגיב, אף הוא, לתקיפה המיוחסת לישראל והצהיר, כי הענשת "המשטר הציוני" היא ודאית וכי זמן, מקום ואופן התגובה ייקבעו על-ידי איראן. שמח'אני, שביקר בשבוע שעבר ברוסיה להשתתף בכנס בינלאומי בנושאי ביטחון, אמר במסיבת עיתונאים, כי איראן שילמה מחיר כבד כדי להשיג יציבות אזורית ולהילחם בטרור, ולפיכך אין היא יכולה להישאר אדישה לנוכח התגברות הצעדים המערערים את היציבות מצד ארה"ב, ישראל ובעלות בריתן באזור. במהלך ביקורו בסוצ'י נפגש שמח'אני עם מזכיר המועצה לביטחון לאומי של רוסיה, ניקולאי פטרושב, ודן עימו בהתפתחויות בסוריה ובעתיד הסכם הגרעין (פארס, 24 באפריל 2018).
- ◀ מחמד ג'ואד זריף, שר החוץ האיראני, אמר, לעומת זאת, בריאיון לרשת ה-CBS (22 באפריל 2018), כי הוא אינו צופה מלחמה אזורית בעקבות התקיפה המיוחסת לישראל בסוריה. זריף ציין, כי התקיפה הגבירה את המתיחות וכי אם ישראל תמשיך להפר את ריבונותן של מדינות אחרות, יהיו לכך השלכות. הוא הוסיף, עם זאת, כי אינו מאמין ש"אנחנו מתקדמים לעבר מלחמה אזורית".
- ◀ ב-17 באפריל 2018 קיים נשיא איראן רוחאני שיחת טלפון עם נשיא תורכיה ארדואן ודן עימו במצב בסוריה ובהמשך שיתוף הפעולה בין איראן, תורכיה ורוסיה בסוריה. רוחאני ציין בפני עמיתו התורכי כי ההתפתחויות בסוריה מדגישות את חשיבות שיתוף הפעולה בין שלוש המדינות על מנת לקדם את תהליך ההסדרה בסוריה (תסנים, 17 באפריל 2018).
- ◀ חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), יועצו המיוחד של שר החוץ האיראני, התייחס בריאיון ליומן הרפורמיסטי שרק (Shargh, 21 באפריל 2018), להתפתחויות בסוריה וליחסי הגומלין בין איראן, רוסיה ותורכיה בזירה זו.

חסין ג'בארי אנצארי (אילנ"א, 21 באפריל 2018).

- ◀ הוא ציין, כי למתקפת הטילים של ארה"ב, בריטניה וצרפת על סוריה אין השפעה על מאזן הכוחות בסוריה. לדבריו, שלוש המדינות רצו להוכיח באמצעות המתקפה, כי חרף ההתפתחויות בשנה וחצי האחרונות בסוריה, שבמרכזן החזרת השליטה ברוב שטחי המדינה לידי אסד והתחזקות איראן ורוסיה, הן עדיין שומרות בידן את היוזמה לפעול בזירה הפוליטית והצבאית במדינה.
- ◀ ג'אבארי אנצארי שב על עמדתה הרשמית של איראן המתנגדת לפעילות תורכיה בצפון סוריה ובצפון עיראק ורואה בה הפרה של ריבונותן ושלמותן הטריטוריאלית. הוא ציין, עם זאת, כי איראן מבינה את דאגות תורכיה מהמתרחש באזורים אלה ואת האינטרסים שלה וכי אין הדבר מונע את המשך שיתוף הפעולה בין איראן, תורכיה ורוסיה במסגרת תהליך ההסדרה בסוריה.
- ◀ בהתייחסו ליחסי איראן ורוסיה ציין יועץ שר החוץ, כי לשתי המדינות יש אינטרסים משותפים בסוריה, אך אין משמעות הדבר שמדובר בברית יציבה וארוכת טווח, משום שלכל אחת ממדינות יש אינטרסים משלה.
- ◀ באיגרת ברכה, ששלח נשיא איראן, חסן רוחאני, לנשיא סוריה, בשאר אסד, לרגל יום העצמאות הסורי, הדגיש רוחאני, כי איראן תעמוד לצד סוריה בשיקומה לאחר מלחמת האזרחים, בדיוק כשם שעמדה לצידה במאבק נגד הטרור. הוא ציין, כי איראן לא תחסוך במאמצים להכשיל את מאמצי האויבים ולהשיב את הביטחון והיציבות לסוריה (אירנ"א, 21 באפריל 2018).

המעורבות האיראנית בעיראק

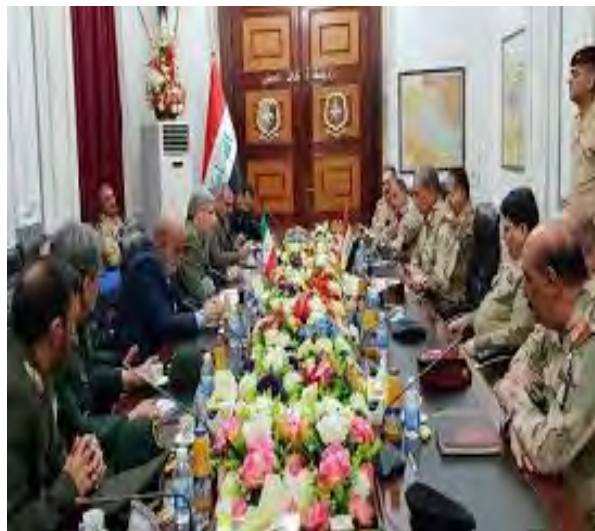
- ◀ אמיר חאתמי (Amir Hatami), שר ההגנה האיראני, הגיע ב-18 באפריל 2018 לביקור בבגדאד. במהלך ביקורו נפגש חאתמי עם בכירים עיראקים, בהם ראש הממשלה, חידר אלעבאדי, שר ההגנה, ערפאן אלחיאלי (Irfan al-Hayali), רמטכ"ל עיראק, עת'מאן אלע'נימי (Othman al-Ghanimi), והיועץ לביטחון לאומי, פאלח אלפיאד (Faleh al-Fayyad). כמו כן השתתף חאתמי בוועדת ההגנה המשותפת לשתי המדינות ובפגישה ביטחונית מרובעת בהשתתפות נציגי איראן, עיראק, רוסיה וסוריה.
- ◀ עם הגיעו לבגדאד אמר חאתמי, כי מטרת ביקורו היא לדון עם בכירים עיראקים בהתפתחויות האחרונות באזור ולקדם שיתוף פעולה צבאי וביטחוני בין שתי המדינות. בפגישותיו עם הבכירים העיראקים הצהיר

חאתמי, כי איראן נחושה להמשיך במאבק נגד קבוצות הטרור באזור, והדגיש את הצורך בשיתוף פעולה ביטחוני בין איראן, עיראק, סוריה ורוסיה במאבק בטרור. הוא ציין, כי איראן מתנגדת לכל פגיעה בריבונותה של עיראק, ובכלל זה לפעילות הצבאית (שתורכיה מקיימת) בצפון עיראק. במהלך הביקור חתמו שרי ההגנה של שתי המדינות על הסכם לשיתוף פעולה טכני בין איראן ועיראק. במהלך ביקורו בבגדאד ביקר חאתמי במטה "הגיוס העממי", מסגרת העל של המיליציות השיעיות בעיראק, ונפגש עם מפקד "הגיוס העממי", אבו-מהדי אלמהנדס.

**שר ההגנה האיראני במטה "הגיוס העממי" לצד אבו-מהדי אלמהנדס
(אלף, 19 באפריל 2018).**

◀ בפגישה עם שר הפנים העיראקי, קאסם אלערג'י (Qasim al-Araji), אמר חאתמי, כי הסיוע לשיקומה של עיראק נמצא בראש סדר העדיפויות של איראן לאחר תבוסת דאעש (איסנ"א, פארס, תסנים, 18-19 באפריל 2018).

**פגישת נציגי איראן ועיראק במסגרת ביקור שר ההגנה האיראני בבגדאד
(מהר, 18 באפריל 2018).**

- ◀ יחיא אלאסחאק (Yahya Al-Eshaq), ראש לשכת המסחר המשותפת לאיראן ולעיראק, אישר בריאיון עיתונאי, כי עיראק הטילה לאחרונה מגבלות על יבוא עשרות סחורות איראניות. הארגון לפיתוח מסחרי של איראן הודיעה כי עיראק הגדילה לאחרונה את המכסים ואף מנעה הכנסתן לעיראק של 63 סחורות איראניות בטענה, כי הן אינן עומדות בתקנים עיראקים. אלאסחאק אמר, כי נציגי איראן ועיראק מקיימים ביניהם שיחות במאמץ להסיר את מגבלות הסחר בין המדינות, בהן מגבלות בתחומי המכס והבנקאות (איסנ"א, 17 באפריל 2018). בתוך כך נמסר מהמכס האיראני, כי מקומה של עיראק בהיקף היבוא מאיראן ירד בשנה האחרונה מהמקום השני למקום השלישי (רדיו זמאנה, 17 באפריל 2018).
- ◀ יוזכר, כי בחודשים האחרונים הביעו בכירים איראנים חוסר שביעות רצון לנוכח הקשיים בהם נתקלת איראן במאמצייה להרחיב את השפעתה הכלכלית בסוריה ובעיראק. בדצמבר 2017 הצהיר יחיא אלאסחאק, כי עיראק נוקטת מדיניות מפלה לרעה כלפי אנשי עסקים איראנים, המבקשים לייצא סחורות לעיראק, לעומת אנשי עסקים מתורכיה ומערב הסעודית (תסנים, 6 בדצמבר 2017). בחודש שעבר מתח גם איתאללה אחמד עלם אלהדא (Ahmad Alamolhoda) דרשן תפילות יום השישי במשהד, ביקורת על כך שאיראן אינה משחקת תפקיד מרכזי יותר בשיקום כלכלות סוריה ועיראק. בדרשת יום השישי, שנשא ב-23 במרץ 2018, אמר איש הדת הבכיר, כי כואב לראות שכאשר עיראק וסוריה נזקקו לאיראן כדי להשתחרר מידי הטרוריסטים, הלוחמים האיראנים יצאו להגנתן, אך כעת, כאשר שתי מדינות אלה אמורות לשמש שווקים עבור איראן, איראן אינה זוכה לשום חלק, בעוד שלא לה שסייעו לדאעש, יש חלק בשווקים בסוריה ובעיראק (אילנ"א, 23 במרץ 2018).